

Ennek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvenkilencedik évfolyam.

40. szám.

Debrecen, 1929 október 5.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Barthék és az erdélyiek.

Kikivánkozik lapunk szokott könyvismertetési keretéből annak a ténynek megemlítése és méltatása, hogy a kolozsvári református teológiai fakultás tanárai „*Dolgozatok a református teológiai tudomány köréből*” címen egy olyan értekezés-sorozatot indítottak meg, amely a mi meglehetősen sívár teológiai és vallástudományi irodalmunkban 10 esztendő óta — a Teológiai Szemle megindításán kívül — a legfigyelemreméltóbb sorozatos vállalkozás és általában az egyik legsúlyosabb horderejű jelenség.*

Ama vezető szellemi erejű és értékű erdélyi magyar főiskolának túlnyomóan a „negyvenévesek” korosztályába tartozó tanári kara mindenféle, a szellem önkifejtését és önzetlen szolgálatát gátló nehézségek tekintetében egészen ugyanazt a keresztet hordozza, amelyet a román uralom alatti magyar Sion egyéb őrállói s általában mindazok hordoznak, akiknek az elnyomott magyar kisebbségek szellemi vezetésének prófétailag szép és tragikusan súlyos feladata jutott. Ennek ellenére a kolozsvári református teológiai professzorok megtörhetetlenül dolgoznak. Most nem szólunk egyéb munkásságukról; sem az ő különösen megáldott docensi és lelkésznevelői főtevékenységükről, sem arról, milyen fáradhatatlanul és milyen irányító módon vesznek részt gyakorlatilag is az erdélyi református egyházi élet újjászervezésében és áttelekítésében, szintén a soraikból kikerült püspökük vezetése alatt. Most csak arra mutatunk rá, hogy tudományos és tudománynépszerűsítő irodalmi tevékenységük (még hozzá nem is mindegyiké, csak a szorosán vett teológiai területeken!) egymaga olyan tiszteletet paran-

* 1. szám: A református egyház kultusza Dr. Gönczy Lajostól Kolozsvár 1927. (Ismertettük lapunk 1928. évi 11. számában). 2. szám: A kijelentés feltétele alatt (Teológiai Értekezések). Dr. Tavaszy Sándortól. 3. szám: Isten és az emberi lélek. (Az egyéni pasztoráció alapproblémái) Dr. Imre Lajostól. 4. szám: A dialektikai teológia problémája és problémái (A dial. teologia kritikai ismeretése) Dr. Tavaszy Sándortól. A három utóbbi füzet (88+34+58 lap) megj. Kv. 1929.

esoló arányú és értékű, mintha csak az előbb említett másik két területen egyáltalában nem volnának számbavehető lekötöttségeik.

Egyéb ajándékok mellett — amint legszebben éppen ez a, többségében a nyár elején megjelent dolgozat-sorozat mutatja — önekiek köszönheti a mai magyar református gondolkodás azt az eddig valamennyi között legnagyobb jelentőségű szolgálatot is, hogy velőkigható prófétai komolysággal és teljes tudományos megbízhatósággal egyedül ők képviselik ma nyelvünkön Barth Károlynak és társainak teológiai nézőpontjait.

A Barth- Thurneysen-—Gogarten- Brunner-féle „dialektika-theológiai” irány Németországban, Svájcban, de hovatovább egyéb protestáns külföldön is már egy évtizede áll a méltó érdeklődés és a rendkívül magas színvonalú vallástudományi vitatkozás gyújtópontjában. — A mi egyházi sajtónk pedig — szórványos alkalmi és a hatalmas tárgyhoz rendszerint igen kevéssé méltó megjegyzésektől eltekintve — eddig jóformán tudomást sem vett róla. (Örvedetes hosszabb kivétel eddig csak a dr. Vasady Béla alapos, bíráló hozzászólása a Dunántúli Protestáns Lap 1927. évi folyamában, meg a Lelkészegyesület közelebbi számaiban olvasható Magyar Barthiana c. cikksorozat, amelyben Török István — kezdőnél igen dicséretes, széles kitekintéssel — éppen a kolozsvári sorozat Tavaszy-féle darabjaival foglalkozik). Ez a jelenség ugyan egészen természetesen beleillik szellemi visszacsökkenésünk általános és igen aggasztó képébe; de azért az ember nem tud úgy elfásulni, hogy éppen emiatt ne érezzen még külön is szomorúságot. Hiszen Barthnak és társainak neve és iránya csak valamivel kisebb szellemi tompultság esetén még akkor is kiáltva követelné a magyar református theologusok érdeklődését („theologus”-on még mindig szeretném nemcsak a theol. professzorokat és azok növendékeit, hanem a gyakorló lelkészeket is érteni!), ha ez a most már világszerte feltűnést keltett irány semmi benső rokonságban sem állana a történelmi református szellemmel, vagy éppen ellentétbe helyezkednék avval. Mennyivel

odaadóbbnak kellene hát lennie ennek az érdeklődésnek, amikor valójában úgy áll a dolog, hogy Barthékból az Isten ígéje szerint reformált, tehát a szó legjobb történelmi értelmében vett református, közelebbről kálvini theologiai gondolkozás tiszta lelke szól.

Barthék is, mint Tavaszyék (legyen szabad az utóbbiakat a barthi irány legjellegzetesebb képviselőjéről, a mély tudású és hatalmas munkaerejű systematikus kolozsvári igazgató-professzorról egyszerűen így emlegetni) a „negyvenévesek” sokat emlegetett nemzedékéhez tartoznak. Ez pedig nemcsak egyszerű kronológiai, hanem sokkal inkább lelki megjelölés, amely egy ma világszerte fölismerhető lélektani típusra utal, éppen nem csak a theologusok között. A ma negyvenes élet éveiket taposók voltak azok, akiket a világhatártrófa az ifjú és férfikor határán, akkor ért, amikor a szellemi életet élő és munkát végző férfi-lelek a legjobban feszül az alkotás vágyától, legeredetibb conceptióit termeli és legnagyobb lendülettel rakja le az alapokat egész későbbi életművéhez. Ezeknek a lelkeknek önkifejtésére a képzelhető legnagyobb gátlást jelentette tehát a világháború és mindaz, ami utána és belőle, máig tartón, következett. Közülök számtalan, ha testileg épen hagyta is a szörnyű 4—5 év, lelkileg teljesen elnyomorodott, lefokozódott, elfásult a folytonos gátlás okozta lelki traumák következtében. Egy kisebb, kiválasztott részüknek azonban éppen ez a gátlás lett kivételes alkalommá arra, hogy világnézetüket és élethelyzetüket s ezzel együtt az egész emberi életet és kultúrát gyökeres és kíméletlen revízió alá vévén, igyekezzenek eljutni a végső valóságokig, akkor, amikor minden egyéb valóság hiábavalóságnak, vagy legalábbis erősen kérdésesnek bizonyul az apokalyptikus gátlások vasmarkai közt.

Barthék ezt a fundamentumos revíziót a keresztyén vallási és theologiai gondolkozás terén hajtották és hajtják végre. Nem valami kicirkalmazott új rendszert alkottak e végből, hanem, amint ők szeretik mondogatni, „széljegyzeteket”, „correctivumokat” hoztak minden egyáltalán lehetséges theologiai, illetőleg vallástudományi állásponthoz. Alaposan leszámoltak azzal a Schleiermacher óta uralkodó téves felfogással, mintha a theologia tárgya a vallás és a vallásos ember volna, tehát a theologia azonosítható volna a vallástudománnyal. A vallás, mint tisztán emberi alkotás helyett — amelyben az ember önnön dicsőségére készít bálványt és azt táncolja körül — profétai egyoldalúsággal és erőszakossággal terelték oda térdre roskasztva a theologiai érdeklődést az élő, felséges és rettenetes Isten és az Ő szabad, souverain önkijelentése: a testté lett Ige és annak bibliai önbizonyoságtétele elé, vagyis inkább: alá. A mikroszkop fölényes boncoló álláspontjáról a teleszkop áhítatos szempontjához kergették vissza az elkicsinyesedett és felfuvalkodott theologus-nemzetséget. Leszámoltak a vallásnak, mint élménynek és

kulturális tényezőnek uralkodó és már-már magától értődővé vált túlon túl emberi szemléletével. A valláslélektani és vallástörténeti kultúr-liberalizmus, a Kant—Hegeli ideálművészet, a felvilágosodás, a pietizmus és a scholastikus orthodoxia megsűrűsödött szellemtörténeti rétegeit fokozatosan keresztülülva, újra felbuggyantották a reformátori hitnek és theológiának jég hideg, de kristálytiszta, üdítő és életmentő forrásvizéit.

Mondanivalóik nehezek és kemények. Írásaikat tanulmányozni a legfárasztóbb elmemunkák közé tartozik. Dialektikus módszerük, amely folytonos paradoxonok sarkai közt mozog, lehetlenné teszi tanításaiknak egy kikerekített, világos egészre összefoglalását. És mégis mindaz, akiben a vallástudomány fölényes teljesítményei az alázatos theologus-lelket még egészen meg nem oltották s különösen akiben legalább egy szikrája megmaradt a reformátori és kivált kálvini gondolkozás sajátos és egyedülálló fensége iránti érzéknek: ellenállhatatlan vonzódást érez hozzájuk. Ha a theologia valaha még újra azzá lesz, aminek lényegénél, sőt már nevével fogva lennie kell: *Isten ígéjének hirdetése a tudomány eszközeivel, de nem a tudomány fölényével*, ebben a nagyon kívánatos átalakulási folyamatban a Barthék döntő része már eddig sem tagadható. Ha pedig a theologia újra ezzé lesz: akkor a keresztyén ember és a keresztyén egyház élete is újra közelebb jut az Isten uralmához, amelytől olyan nagyon és olyan régóta eltávolodott.

Tavaszyék Barthéknak egészen congenialis, keménykötésű és lobogó hevű, hűséges, bár éppen nem szolgálalkú magyar tolmácsai. Valamennyien a vallástudományi és filozófiai kritizmus híres kolozsvári iskolájából érkeztek meg, kitűnő fegyverzetű, a dialektikai theológiába. Nem az újdonságon való kritikátlan kapkodás tette őket tehát annak híveivé, hanem az a világfölköztien éles, de tiszta és edző légáramlat, amely a Barthék írásaiból úgy esapott le a részletekben elmerült és csak emberi szempontokban megrögződött, theologianélküli theologizálás holtpontra jutott világába, mint a havasok metsző szélvészé a füledt, posványos lapályra. Éppen a „Dolgozatok” most megjelent füzetéi a legjobb bizonyosság rá, mennyire nem kell féltetni Tavasztyékat attól, hogy Barthéknak kritikátlan proselytáivá és proselyta-fogdosóivá szegődnek. Nem embereknek akarnak ők dicsőséget adni, hanem annak, akiről a mögöttünk levő emberöltő vallástudományában hovatovább mind kevesebb szó esett: a kimondhatatlanul világ- és emberfölötti, „egészen más” élő Istennek és az Ő ígéjének, amely megint diametrálisan más, mint akár a legemelkedettebb emberi „vallásos” gondolat és álom is.

Istennek és az Ő ígéjének egyedülálló fönségét helyreállítani az egyházban és érvényesíteni annak minden tevékenységében: ez az a program, amelynek hiánytalan megvalósításáról magyar református egyházunknak élete, megújodása,

jövője függ. Barthék és Tavaszyék segítségével a program véghezvitelében nélkülözhetetlen és megbecsülhetetlen. Még pedig a trianoni gránicokon innen és túl egyformán. Ne gondoljuk, hogy csak az erdélyi egyház kétségbeesett és mégis (éppen ezért!) csodálatosan reményteljes helyzete az, amely ott talán indokoltta, egyebütt azonban nélkülözhetővé teszi a Barth-féle szempontok alkalmazását s mindazt a sok szöges beszédet, nehezen emészthető idegenszerű fejtegetést, mindazt a sok vádat, jajkiáltást és a paradoxonok borotvaélén való szüntelen és megállást nem ismerő járást-kelest, ami e szempontok alkalmazásával együtt jár. Ahogy a dialektikai theologia már első föllépésekor több volt, mint az infláció kétségbeesésében vergődő német lélek kivetődése transcendentalis síkba (pedig az elején némelyek ezzel az értelmezéssel akarták elintézni a Barthék föllépése nyomán járt szokatlan nyugtalanságot) — úgy az erdélyieknek Barthékhoz kapcsolódó föllépése sem csak a szenvedő Erdélynek szól és nemesak annak válhatik javára. Az egész, integrális magyar református egyház élete a *krízis* jegyében áll, vagy inkább hanykolódik, mint a lázas beteg: a krízis jegyében, amely szó egyszerre jelent *válságot és ítéletet* és ide mindkét jelentésével egyformán talál. És aki a Barthék és Tavaszyék szemével — amely szemben a Kálvin és a Jeremiás próféta szeméből van egy-egy éles sugár — megtanul nézni, az alkalmassá válik annak a meglátására, hogy a mi mai magyar református egyházi életünk legnagyobb „krízise” nem az alacsony búzaár és nem a pápista veszedelem, hanem valami egészen más. És talán nemesak látni tanulja meg ezt, hanem összetörni is megtanul alatta. És ebből az összetörésből léssen új élete neki is, egyházának is.

R. I.

A debreceni egyházmegye közgyűlését megnyitó beszéd 1929 október 3-án.

Elmondotta: F. Varga Lajos esperes.

Nagytiszteletű és méltóságos egyházmegyei Közgyűlés!

Kegyeletes érzésektől indítatva most is egy pár — csak imént fölhangolt — sirhalom mellett kell megállanunk, mielőtt tovább menénk kiszabott életútunkon. Egyik sirhalom a debreceni polgári leányiskola kedves, jószívű, nemeslelkű vallásánára, dr. Boér Károlyé. Másik a *Szőőr Antal* hajdúsámsoni nyugalmazott tanító atyánkfiáé. Amaz élete javakorában dőlt ki a nemesen küzdők sorából, emez földi pihenő napjait itt hagyva, költözött át az örökkévalóság hazájába. Örökítsük meg emléküket, s részvétünkről értesítsük gyászoló szeretteiket.

Nagytiszteletű és méltóságos Közgyűlés!

„Elhull a virág, eliramlik az élet!...”
A virágzás és elmúlás közötti spátium szüli, termeli az emberi lét különböző fázisú gyümöl-

éseit. Így termelte ki már eddig is az Örökkévaló a keresztyénség sok szép színű s nemes gyümölcseit az összeomlott ó világ romjain.

Olvasom egyik híres svéd tudós, Svante Arrhénius után, hogy „egyik világból a másikra a fény finom részecskéi segítségével jut el a szerves élet: a magasabbrendű csillagról a fényrészecskék a másik, eddig csak szervesetlen anyagokat tartalmazó csillagra a világűrön átvisznek egy virágporzót, vagy egy sejtet, amely azután az új csillagon tovább él, és évmilliókkal később kifejlődik ezen az égi testen is a teljes szerves élet, talán az emberhez hasonló lényekkel együtt.”

Nagyon szép gondolat!...

De ha ezt így el tudják gondolni a világi tudósok, miért mutatnak fintort akkor, ha mi azt állítjuk, hogy az idővel és térrel nem mérhető messze távolságból az idők teljességében egy olyan „fény-rész” jutott, az akkor még többnyire szervesetlen anyagot tartalmazó föld-csillagra, amely egészen új szerves életet szült, szül és nevel azóta is állandóan?

A tudósok azt is hirdetik, „hogy egyik égi test a másik felé állandóan küld ilyen (imént említett) finom „fényanyagokat”, s lehet állítani, hogy a csillagok között valóságos postajáratok vannak.”

Távol van tőlem, hogy kétségbevonjam a tudósok állítását. Csak csodálkozásomat fejezem ki a fölött, miért vonják ők kétségbe azt, hogy a mi „örök napunk”, a „Világ-világossága” visszatért örök, szép hazájába, de azóta is állandóan küldözi hozzánk azokat a „fény-anyagokat”, amelyek új és új szerves életet szülnek s nevelnek földünkön!?

Ám én tudom, hogy a „Világ-világossága” által földünkre árasztott „fény-anyagok”, a keresztyénség története hirdeti ezt, nem mindenütt hajszál hasonlóságú szerves életet szülnek s nem mindenütt egyazon színű és egyazon ízű gyümölcsöt termelik ki. Hiszen a talaj, amelyre hullanak sem egy ugyanaz. A különbözőség megszüntetése pedig — lépten-nyomon kiolvashatjuk a természeti világ berendezéséből s háztartásából is — nem örök isteni végcél. Hiszen hová lenne akkor a szférák zenéje, amely a nagy ellentétek s a kis hasonlóságok szimfónikus együttzengéséből alakul ki az Örökkévalót dicsőítő Hymnusz? Azt meg éppen nem lehet az Örök Főbölcsességgel szemben lekicsinylőleg bírálgatni, hogy a „Világ-világosságából” földünkre árasztott „fény-anyagok” hamis aranyfüstökbe mentek át s mennek nem egyszer. Hiszen ugyan Ő, tiszta, makulátlan fehérségben szórja alá földünkre a havat s az emberek csakhamar sárrá tapossák azt. De az viszont csodálandó bölcsességére vall, hogy az emberi destruktív elemek ellensúlyozásáról időről-időre gondoskodik. Ilyenül hívta elő a reformációt. Irtó-jául a tövisnek és bogáncskórónak, s tenyésztésül az izes szőlőgerezdeknek. Hát vajjon nem méltán emelkedik-e lelkünk imádság szárnyain

az Örökkévaló színe elé, holott immár 400 év óta izletteti velünk — a reformáció kedves gyümölcseként —, hogy mely édes az Úr! ? És ennek tudatában és érzetében nem méltóan ünnepli vala-e protestáns világunk a speieri birodalmi rendeket, akik 400 évvel ezelőtt igazi keresztyén férfiassággal jelentették ki, hogy: protestálnak egy földi ember mindenhatósága ellen, holott égen és földön egy az Úr, egy a Mindenható s imádandó Valóság, az örökkévalóságnak Atyja! Protestálnak a lelkiszabadság, az idvezülhetés minden emberi korlátozása ellen, mert olyan főpapunk van nekünk, aki egymaga idvezíthet. Protestálnak minden vallási kényszerzubbony ellen, mert bennünk az Úrnak lelke lakozik. Már pedig ahol az Úrnak lelke, ott a szabadság!

S mikor a speieri birodalmi gyűlés 400 éves emlékének lobogó lángjánál élesztjük vala szívünket: ugyanakkor mélységes meghatottsággal emlékezünk annak a megdicsőült fejedelemnek a haláláról, akinek hamvadó porait 300 év óta fődözi a sír... *Bethlen Gábor!* Nagyságos fejedelme az Erdélyi részi magyarságunknak!... Nagyságos tetteknek véghezvivője!... A telhetetlen dühösség, „a mi régi ellenségünk“ megpróbálhat „átértékeln“ a maga diestelen módján. Ám az örök ítélőszéke előtt hív evangéliomi szolgálóként fogsz élni, Idvezítő Urunk, Krisztusunk jobbján!... mindörökkön örökké...

S hogy melegségének újabb erejével forrjon lelkünkhöz az Isten ígéje, amelynek mennyei tüze hatotta át s tette örök időkre emlékezetessé a speieri birodalmi rendeket, megértük s ünnepeljük Isten s az ő szent fia iránti mélységes hálával, az „Istenes Vén Ember“, *Károli Gáspár* születési évének 400. fordulóját... Bírni az Irást, a Szentkönyvet, a Bibliát magyar nyelven!... Micsoda áldás!... Micsoda kincs kicsiny-nagy, szegény-gazdagra nézve!... Az örök életet lehellő, árasztó isteni *ige*, kiapadhatatlan fény-forrása minden földi vándornak... A menny örökszépességű világából folyton zengő isteni üzenet: „Jöjjetek én hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterhelgettetek és Én megnyugtatlak titeket!“... Áldott, áldott, Áldott, aki ezt hirdeti nekünk szüntelen!... Áldott az „Istenes Vén Ember“ haló poraiban is, hogy magyarrá tette számunkra a Bibliát!...

Minden mi ünnepi himnuszaink szímfóniájába fájóan kondul bele az ellenünk agyarkodók támadásainak csúf hangja. A felekezeti béke s a nemzeti egység megbontói gyanánt híresztelve bennünket, még hitbéli atyánkfiai közül is sokakat megtevesztenek s ellenünk nyílt állásfoglalásra ösztönöznek. Mintha mi volnánk a farkas s ők, elleneink a bárány!... Feledik a „Ne temere“... s a „Mortalios animos“-féle pápai bullákat, amelyek a keresztyéni jelleget is megtagadják tőlünk s amelyek fölbátorítása után, a különböző „egyedül üdvözítő“ sajtó ország-világ előtt azt hirdeti, hogy „a protestáns vallások élősdi, parazita vallások“, „a protestáns felekezetek nem krisz-

tusi vallások, hanem a pokol kapui“ s ennek a sajtónak a hangja azért ilyen, mert a pápai bulla a családokozhatlanság bélyege alatt hirdeti *Urbi et Orbe*, hogy a protestáns egyház parázna s épp ezért nem tart bennünket méltóknak arra, hogy velünk egy asztalnál foglaljon helyet. Így aztán nem csoda, hogy a föltisztelendő plébános urak egyenesen „ágyasságnak“ minősítik a tiszteletes házasságban élő vegyesházások életét. Mindezt szó nélkül, néma megalázódással kellene túrnunk, akkor szent lenne a béke minden irányban s gyorsan épülne az aranyhíd Pannonhalma és Debrecen között, még a Kálvin-szövetség illusztris választmánya szerint is...

Óh, „Kálvin-szövetség“!... Óh „Választmány!“... Benned oly férfiak ülnek és határoznak, akiket én egyénileg s egyébként csak tisztelni tudok. Nem is szállok perbe Véled, Nemes Testület. Csak annyit bátorkodom megállapítani, hogy ha „Kálvin-szövetség“ a Te „Választmányod“ ül vala együtt 400 esztendőkel ezelőtt Speier városában, bizony meg nem születik a világtörténelmi dicső *protestáns* név és mi nem ünnepeljük ennek születési 400. évfordulóját, hanem ott hajlonganánk valamenynyien a csókra nyujtott pápai papucs előtt.

Hogy mi volnánk azok, akik a magyar Kálvin-szövetség választmánya szerint is lerombolni akarjuk a Pannonhalma és Debrecen között készülő aranyhidat!... Valaki indítványozza a törvényhozás termében, hogy törölni kell magyar kodexünkben a halálbüntetést. Ám erre azt mondta egy másik valaki: készséggel. Hanem előbb hagyjanak föl a gyilkos urak az öldökléssel!... Nos!... Mi készséggel építjük azt az aranyhidat, csak a túloldalról le ne rombolják minduntalan azt, amit mi jámbor türelmünkkel már építettünk.

Különösen bánt bennünket az, hogy még a „Kálvin-szövetség“ illusztris Választmánya is kiváltképpen a mi egyetlen exponensünk ellen száll síkra s igyekszik növelni az ellentábor harsonáinak ellenünk zúgó hangját. Holott jól tudhatja, hogy Miskolcon az ezek lelke szólalt meg és védekezett a folyton tartó támadásokkal szemben... Nem úgy urak, nem!... Mi kálvinista lelkészek s presbiterek, ezren és ezren teljesen egyek vagyunk s egyek maradunk a mi exponensünkkel s áldjuk Istent, hogy őt nekünk adta és mert jól látjuk, tudjuk: mi lenne belőlünk s hova jutnánk s jutottunk volna már, ha Ő nem lenne szószólónk, sérelmeinket világá kiáltónk, kérve-kérjük jó Istenünket: adjon a mi szegény magyar protestáns egyházunknak időről-időre nemes szívű, bátor lelkű, apostoli kitartású *dr. Baltazár Dezsőket!*... Akkor a mi anyaszentegyházunkon — jó Istenünk lelke is segítvén — a pokol kapui sem vehetnek győzedelmet.

Nagytisztelétű és Méltóságos Közgyűlés!
Méltóztassék megengedni, hogy fölhívjak minden jelenlevőt arra, hogy a speieri birodalmi rendek — Bethlen Gábor megdicsőült fejedel-

münk — s az „Istenes Vén Ember”, Károli Gáspár emlékének szenteljünk egy pár pillanatnyi néma áhítatot...

És most, elnöktársam ó méltósága nevében is szívesen köszöntve minden jelenlevőket, közgyűlésünket megnyitom.

A lelkészképzésről.

A lelkészképzésre vonatkozólag egyházi lapjainkban több elgondolás jelent meg. Anélkül, hogy ezeket megbeszélés tárgyává tenném, én a magam részéről a következőkre hívom fel a figyelmet.

Ki kell indulni abból, hogy mi a cél? S ha a célt megállapítottuk, akkor meg kell határozni azokat az eszközöket, melyekkel a cél elérhető.

A cél kétségtelenül az, hogy alapesan képzett, az életben helyt állani tudó lelképásztorokat neveljen a theologia. A kiképzésre vonatkozólag én nem találok semmi felesleges tantárgyat a tantervben; szükséges ott a zsidó is, görög is, meg a többi is, sőt azt mondhatnám, hogy a tantárgyakat — ha csak speciál kollégium gyanánt is — még szaporítani is kellene. De nem találok értelmét, hogy az írásmagyarozatot két fél éven tanítsák — elég abból egy is —, valamint annak sem, hogy 5—6 száz oldalas studiumokat kelljen bevágni, sokszor szóról-szóra; rosszul lemásolt, nehezen olvasható és ami legfőbb: összefüggés nélkül összetákoljt jegyzetekből. Kedvet kell önteni a tanulóba a tanulás iránt. E végből olyan kézikönyvet kell adni a hallgató kezébe, amelyben az egyes kérdések röviden, élvezetesen vannak megírva, a lényegre fektetve mindenütt a fősúlyt, a kikérdezésnél pedig a megértésre, nem pedig a paragrafus elfújására. A theologia gerincét képező dogmatikát is elegendő 200 nyomtatott oldalon letárgyalni.

Ideális elgondolás szerint a főiskola olyan tanintézet, amelyben önálló kutatás útján szerzik meg a hallgatók a szükséges ismereteket. De hogyan mélyüljön el pl. a jogász a maga szakárgyainak tanulmányozásába, mikor azt sem tudja, hogy mi az a szokásjog, szolgálat, dolog, jogviszony stb.? Ezért a főiskola is tanulóhely, ismeretközlés helye, hol a tanításra kell fektetni a fősúlyt. És hogy tanulni lehessen: jó kézikönyvekre van elsősorban szükség.

Revideálni kell a tantervet: némely kollégiumokat kevesebb féléven át kell előadni, némelyeket pedig bevezetni (bibliai földrajz, régiségtan stb.).

Különösen nagy súlyt kell helyezni a biblia alapos ismeretére. Végtelen elszomorító, hogy a theologusok kikerülnek a parókiákba és négy év alatt nem kényszerülnek az akadémián a bibliát egyszer is átolvasni, sem meggyőződés nem szereztek arról, hogy átolvasták-e csak egyszer is. Kápláni és papi dolgozatok gyanánt rész kérdéseket kívánnak (test-feltámadás, megigazulás stb.), de nem látok soha olyan kérdést feltenni, amely az egész biblia ismeretét feltéte-

lezné. Pedig mi igehirdetők vagyunk elsősorban, akiknek a bibliában való jártasság leghatalmasabb fegyverünk.

A lelkész továbbá nemcsak igehirdető, hanem a világi dolgokban népének tanácsadója is. De hogy adjon ő maga tanácsot, ha kellő ismerettel nem rendelkezik? A jogtudomány az a tudomány, aminek a köznapi életben legfőbb hasznát vesszük. Néhány jogi tárgyat (magánjog, büntetőjog, váltójog) rendszeresen elő kellene adni a theologián és az ismeretek elsajátításáról kikérdezés által meggyőződni. Valamikor, még nem is olyan régen, a református papnak nem volt elég tudni a theológiát, tudnia kellett a filozófiát és a jogot is. Így voltak a régi papok tudós lelképásztorok.

De nincs semmi szükség esipkeverő studiumokra, vagy szövőfonó mesterséget előadó kollégiumra. Ezt a lelkész elsajátíthatja magán-szorgalomból ott, ahol erre alkalom vagy szükség mutatkozik.

Körösszegapáti, 1929 szept. 22.

Dr. Kosdy János,
református lelkész.

Külföld

Marburgban, ahol éppen mostanában ünneplik vagy ünnepelték a híres és végzetes Luther—Zwingli-féle colloquium négyszázados fordulóját, a róm. katolicusok nagyban készültek az idei Úrnapjára s elkérték a körmenethez a katonai zenekart. A zenekar tagjai csaknem kivétel nélkül evangélikusok lévén, kijelentették a felettük parancsnokló von Römer nevű őrnagynak, hogy nem szívesen vennének részt a vallásos meggyőződésükkel ellenkező körmeneten. Erre az őrnagy, mivel ügyis szolgálaton kívüli szereplésről volt szó, kijelentette a róm. kath. egyházi hatóságnak, hogy a zenekart nem vezényelheti ki. Az őrnagynak e teljesen korrekt eljárása ellen titokzatos forrásból azonnal panasz ment a birodalmi hadügyminiszteriumba, ahonnan éppen Úrnapjára megjött a rendelkezés, hogy a zenekarnak a körmeneten játszani kell — játszott is —; von Römer őrnagyot pedig minden indokolás nélkül elhelyezték Margburgból. Szinte hihetetlenül hangzó eset, amelyen azonban csak azok lepődnek meg módfelett, akik még most sem tudják, hogy a 2/3-részben protestáns Németországban a római katolicizmus a köztársasági államformában, egészen vagy félig szocialista kormányok alatt eddig soha nem is álmodott hatalomhoz, befolyáshoz és belső megerősödéshez jutott (amint legújabbban a porosz konkordátum is bizonyítja, melyről persze egyházi lapjaink — jó öreg struccok módjára — bölcsen hallgattak!) Egyetlen, valamelyes életerővel még bíró keresztyén egyháznak sem attól függ a sorsa, hogy a mindenkorai államkormányok milyen magatartást tanúsítanak vele szemben. A római katolicizmus pedig, egyik főerejét képező centralista szervezeténél fogva, éppen akkor válik különösen félelmes társadalmi tényezővé,

amikor jól kézbentartott tömegeire támaszkodva, ellenzékbe lép az államhatalommal szemben, amely elébb-utóbb kedve ellenére is kénytelen neki engedelményeket tenni, a belső békének legalább minimális biztosítása érdekében. Figyelő szemmel számtalan tünetét lehet fölismerni ugyanennek a törvényszerűségnek Franciaországban, Ausztriában és a Csehszlovák államban is. Egészen könnyen elképzelhetjük, hogy ha ma ekkora hatalom a magyar államban a római katolikus egyház, hát az esetben mekkora lenne, hogy ha elkövetkeznék a magyar állami valláspolitikának oly sok magyar protestánstól hön óhajtott balrafordulása! Az eljövendő magyar Combes ok alatt éppúgy nem fognak jobb napok derülni a magyar protestantizmusra, mint ahogy a franciára nem derültek 1905 után (sőt az utóbbinak éppen akkor kezdődtek meg súlyos és máig megoldatlan lelki és anyagi válságai!) Minékünk erőforrásunk sohasem fakadhat föl abból, hogy a *másikat* kívülálló tényezők gyöngítik. A mi erőnk csak belülről jöhet, éppúgy, mint a romlásunk is.

Játékbankokat akartak bevezetni délnyugati Németország nevezetesebb fürdőhelyeire. A német evangélikus egyházi főbizottság — a tartományi egyházak összességének nagy erkölcsi súlyú képviselője — ez alkalomból erélyesen fölemelte szavát a birodalmi belügyminiszter előtt. Rámutatott azokra a súlyos erkölcsi károokra, amelyek egy ilyen intézmény engedélyezéséből folynának s amelyek károkkal szemben még az esetleges és egyáltalán nem bizonyos anyagi haszonnak is a háttérbe kell szorulnia. „Egy olyan történelmi pillanatban, amikor a német népet egyedül csak az akaraterős munkakedv s minden erkölcsi energiának megacélozása viheti előre, nem járja, hogy új központokat akarjanak létesíteni az erkölcsi fertőzésre és olyan berendezkedéseknek adjanak helyet, amelyek a külföld előtt nagyon leszállítanak Németország tekintélyét.” A főbizottság azt is megemlítette, hogy a stockholmi „Élet és Munka” világkonferencia folytat bizottsága a szerencsejátékokkal szemben hasonló állást foglalt el s arra kérte a belügyminisztert, hogy e veszedelmes törekvéseknek a leghatározottabban és eleitől fogva álljon ellent. Erre a beadványra a belügyminiszter kijelentette, hogy az ügyet alaposan megvizsgálta s a játékbank-érdekeltségekkel már közölte is, hogy óhajuknak nem tehet eleget, mert nem látja lehetségesnek önmagára nézve a játékbankok engedélyezésére vonatkozó jelenlegi jogszabályok megváltoztatását. Hasonló eréllyel (bár sajnos sikertelenül) emelte föl szavát röviddel ezelőtt a genfi protestantizmus is a játékbankok engedélyezése ellen. De a magyar protestantizmusnak és általában a magyar keresztyén egyházaknak még nem hallottuk fölcsattanni éles és tiszta egyetemes tiltakozását a balatoni játékkaszinó terve ügyében, amellyel egy „nemzeti és valláserkölcsi alapon álló konzervatív” kormányzat akarja legújabbán a hazát megmenteni. Pedig egy ilyen tervre — még hogyha pikáns mellékkörülményeire nem tekintünk is — fel kellene horkannia a szunnyadozó keresztyén lelki-

ismeretnek, vagy legalább a magyar becsületérzésnek. Hát ideju ottunk, a Monaco színvonalára? Nemzetközi fosztogatóbanda betelepítésével óhajtjuk növelni anyagi erőnköt és külpolitikai tekintélyünket? Szeretném nagyon, hogy mire a sorok megjelennek, már el is avulnának: azaz bekövetkeznék a magyar keresztyén egyházak egyhangú tiltakozása ez orcapirító terv ellen és sikerrel is járna. De félek, a magyar keresztyén egyházak erre nem fognak ráérni, mert egyelőre sürgősebb dolguk van. Előbb t. i. azt a kérdést kell egymásközt — lehetőleg fütykösszóval — eldönteniök, hogy melyikök szereti jobban és melyikök mentette meg többször a hazát. Mire pedig ez a kérdés eldől, a Balaton partján régen működni fog már a croupier és a Balaton hullámsírjába is meg fog indulni a nagy temetkezés azokból, akik utolsó garasukat a balatoni kaszinóban vitték — a haza oltárára! *ri.*

Különfélék

A debreceni Tisza István tudományegyetem tanévnyitó ünnepélye október hó 14-én lesz.

A Kálvinisták Templomegyesülete jól sikerült összejövetelt rendezett szeptember hó 27-én a Kollégium dísztermében. Előadó volt dr. Jánossy Gyula egyetemi tanársegéd.

A Kossuth-uccai templomban szeptember hó 29-én Károli Gáspár-émlékünnepély volt, délután 5 órakor. Bibliát olvasott és imádkozott Kolozsváry Kiss László lelkész, prédikált Enyedy Andor miskolci lelkész, szavalt Madar Zoltán segédlelkész. Záróimádságot mondott Baja Mihály Kossuth-uccai lelkész.

Lelkészképesítő vizsgálat. Az elmúlt héten folyt le az I. és II. lelkészképesítő vizsgálat. Az első vizsgán résztvett 25 ifjú, közülök jelesen végzett hét, mégpedig Dékán Elek, Dóczi Antal, Gál Lajos szenior, Lukács László, Papp Gábor, Sarkadi Ida és Szabó Géza. A második képesítő vizsgálaton tizennyolcan vettek részt, közülök csak egy lett jeles *Magyar Bertalan* debreceni segédlelkész. Jók lettek: Farkas László, Filep Gusztáv, Solymossy József, Tomay Dezső, Szabó Dezső, Feigl József segédlelkészek.

A tiszáninneri egyházkerület közgyűlése október hó 29-én lesz.

Lelkészeiktatás. Hegedüs Kálmán debreceni segédlelkészt szeptember hó 22-én iktatta be pécsváradi lelkészi állásába Szakács Imre, a tolnai egyházmegye esperese. A beiktatáson résztvett Siposs Imre, a debreceni központi lelkészi hivatal vezetője is.

A lelkészek képviselőjelöltsége ügyében azt a határozatot hozta a dunántúli egyházkerület közgyűlése, hogy a gróf Ráday-féle indítványt pártoló pápai egyházmegyei javaslatot elveti s a lelkészeknek politikai téren való szereplését, így képviselői mandátum vállalását nem teszi a felsőbb hatóságok engedélyétől függővé, mert az egyház nem tartja indokoltnak, hogy elve-

gyen, vagy korlátozzon olyan jogot, amelyet az állami törvények a lelkésznek is biztosítanak.

Új segédlelkész. Szele György lelkész mellett működő Módis László s.-lelkész Bécsbe megy tanulmányai folytatására. Helyére püspök úr Kovács Józsefet rendelte ki a segédlelkészi teendők elvégzésére.

Theologusok templombajjárása. A dunántúli egyházkerület közgyűlése elhatározta, hogy amelyik theol. akad. hallgató a délelőtti és délutáni vasárnapi istentiszteleteket nem látogatja, segélyt, kedvezményt nem kaphat.

A Kollégiumi Kántus alakuló közgyűlése szeptember hó 20-án folyt le szentpéteri Kun Béla, a Kántus felügyelő tanárának elnökletével, ki megnyitó szavaiban a Kántus sikeres működése alapjait képező két főkövetelményt: a barátság és a fegyelem megtartásának szükségességét hangoztatta. A választást a következőképpen ejtették meg: jegyző: Nagy Károly IV. é. th., közös választmányi tag: Szabó Jenő IV. é. th. Választmányi tagok: Szücs E. Béla, Kiss A. Jenő, Bartha Zoltán és Varga Dezső. Protokántorok: Szabó Pál, Kulcsár Dezső, Horváth Zoltán és Gál Lajos szénior.

Új theologiai tanárok Pápán. A dunántúli egyházkerületi közgyűlés, a Pápán megüresedett theol. tanári állásokat a következőképpen töltötte be: A filozófia-pedagógiai tanszéket véglegesen dr. *Trócsányi* Dezső pápai gimnáziumi tanár nyerte el; a gyakorlati tanszékre pedig ideiglenesen dr. *Herczegh* József clevelandi református lelkészt alkalmazták. A rendszeres theol. tanszéket egyelőre lic. *Rácz* Kálmán vallástanár látja el a többi tanár segítségével.

Lelkészwálasztások. Péter Mihály tiszáninneri püspök elfogadta a rimaszombati egyház meghívását s így a püspöki székhely továbbra is Rimaszombatban marad. — A rozsnyói egyház *Szöke* Istvánt hívta el Páskaházáról lelkészül. Isten áldása legyen az új lelkészekre és gyülekezeteiken!

Laky László fiú-titkár megérkezett Amerikából. Mint lapunk már jelentette a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek szövetsége Amerikában, a már konfirmált, de 18 életévét még be nem töltött ifjúság közötti munkára Laky Lászlót kiképezte a springfieldi főiskolán. Laky László 2 évi tanulmányútjáról az elmúlt napokban hazaérkezett és munkáját Debrecenben kezdi meg, ugyanis a KIE nemzeti bizottsága egy évre kölcsönadta a Debreceni Keresztyén Ifjúsági Egyesületnek. A fiú-munka központja az első évben tehát Debrecen lesz.

A nagyzerindei gyülekezet Balogh Jenő magyarkecei lelkészt választotta meg lelkipásztornak.

Az órségi egyházmegye új esperese Fülöp József körmendi lelkész lett.

A zilahi Wesselényi-kollégium visszanyerte nyilvánossági jogát.

A felsődobszai gyülekezet Kiss István miskolci segédlelkészt hívta meg pásztoraül.

Kérelem. Az érdekelt egyházközségek nagytiszteletű lelkészi hivatalait felkérem, hogy az egyházkerületi gazdasági hivatal által az egyházmegyei közpénztárnok urakhoz kiküldött adócsökkentési segély és portótérítési segély stb. nyugtákat külön-külön ne ide, hanem az egyházmegyei pénztárnok úrhoz méltóztatassanak beküldeni, mivel hivatalunk azokat egyenként nem kezelheti hanem csakis az egyházmegyén összegyűjtött s onnan együttesen beterjesztett nyugták értékét folyósíthatja. Az egyházmegyénként felterjesztett nyugták ellenértéke ugyanis az egyházkerületi közgyűlés 486,8—1925. számú határozatához képest szintén egy összegben az egyházmegyei pénztárnok urakhoz lesz szétosztás céljából kiküldve, Debrecen, 1929 október 4-én. *Az egyházkerületi gazdasági hivatal vezetője.*

Az Imádkozó Fiúk. Ezzel a címmel jelent meg Vidovszky Kálmán imakönyve protestáns fiaink számára. Az értékes és komoly munkát híveink figyelmébe ajánljuk. A tanév elején mennyire az lenne az igazi utavaló, ha a gyermekeink kezébe a bibliát és egy-egy ilyen imakönyvet adnánk. Az imakönyv megrendelhető a szerzőnél (Budapest, Üllői út 24.) 2:80, 3, 4, esetleg 7 pengős árban.

A Sárospataki Református Ifjúsági Egyesület október hó 13-án egynapos körzeti konferenciát rendez.

Megjelent a Magyar Keresztyének Naptára. E leszakító bibliai tömbnapár örömmel fogadott barátja a magyar protestáns társadalomnak. 100 és 100 család szobája falán évről-évre ott függ ez az áldott hírvivője az Isten szeretetének és akaratának, mely minden napra egy bibliamagyarozatot és ahhoz egy illusztráló történetet közöl. Sok kézben nyílik ki naponta a biblia, mióta a naptár ízelítőt adott az Isten ígéje hatalmából. A kunyhóktól a palotákig mindig nagyobb jelentőségű missziót teljesít a naptár és neveli azokat a keresztyéneket, akik életük fundamentumává az Isten ígését tették. A naptár munkatársai között ott találjuk Ravasz László dr. református, Kapi Béla evangélikus püspököket, Nyáry Pál református esperest s a két protestáns egyház sok áldott munkát végző lelkészi és világi tagját, kiket Isten megáldott azzal az adománnyal, hogy valóban az élet kenyerét nyujtsák a táplálékra éhes lelkeknek. A naptár megrendelhető a Bethánia-Egylet könyvkereskedésében VIII., Gyulai Pál-utca 9. Egy példány ára 1-60 pengő. 10 példány rendelésénél 25% engedmény, 100 példányon feül 30%.

Fontos események a Soli Deo Gloria Szövetségben. Balatonszárszón tartott közgyűlés két teljes munkaidővel dolgozó titkárt választott, Fónyad Dezső segédlelkészt főtitkárnak, Mikes Magdát pedig középiskolás leánytitkárnak. A vezetői gyűlés kidolgozta az egész évi munkaprogramot. Október végén ismét megrendezi a bécsi tanulmányutat, melynek részvételi díja fiúk részére 32 pengő, leányok részére 36 pengő. A tanulmányút 5 napig tart, a részvételi díj-

ban bentfoglaltatik útiköltség Budapesttől Bécsig és vissza, étkezés, szállás és az osztrák vizum díja. Jelentkezni már most is lehet a magyar útlevél és 10 pengő részvételi díj be- küldésével.

Pályázat.

A békéssámsoni református egyház kántor- tanítói állására, mely kinevezés folytán ürese- dett meg, pályázatot hirdetek. Fizetése: tör- vényszerű; egyháztól javadalma: 30 egység (mely lakás, kert, 25 mm. gabona, 25 mm. tűzifa és 2 hold föld). Kötelessége: az I—VI. vegyesosztályú iskola vezetése, belmissziói munkában segédkezés, énekkar szervezése és vezetése. Kántori próbára meghívottaknak — Tótkomlós utolsó vasúti állomásra — kocsi- fuvart ad az egyház. Csak férfi tanerők pályáz- hatnak. B-listások, menekültek előnyben. Pá- lyázati kérvények alulírotthoz küldendők, a forradalmak alatt tanúsított magatartás igazol-ásával. Pályázati határidő: a pályázat meg- jelenésétől számított 8 nap. Állás választás után azonnal elfoglalható. Bartha György, ref. lel- kész, iskolaszéki elnök.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lapfoglaladonos:
Dr. KUN BÉLA.

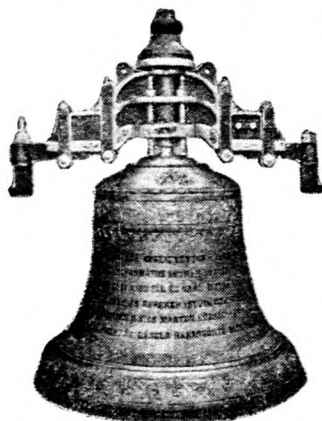
Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Lipót 913-53. sz.

A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-mos harang.

Az 1900. évi párisi világ-kiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✱

Kitűnő tűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zslr-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15—48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1929.

„MÉLIUSZ“ könyvkereskedés mű- és tanszerosztálya

ajánlja alant felsorolt tanszereit és iskolacikkeit.

- Angyalos magyar címer ovális alakú vaslemezen, 55 × 65 cm. nagyságban, előírás szerinti felírással 17.—
- Angyalos magyar címer hajlítható papirlemeze felvonva és akasztókarikákkal ellátva, kis alak . 2:40
- Ugyanaz nagy alak 3:20
- Bittenbinder—Grenczer: Métermé tékek szemléltető táblája hozzávaló utasítással (Hossz-, terület-, súly-, ürmértékek) felvonatlanul 3.—
- Vászonra vonva és lécekkal ellátva 13.—
- Bopp—Gönczy: Természettani ábrák (8 színes kép) 75 × 58 cm es táblák (Tizedes mérleg, darugép és csigasorok, emelőgépek, csavarsajtó, másodperc- inga, koloncos óra) 6.—
- Bopp—Gönczy: Földrajzi fa iképek (2 kép 63—95 cm. méretben) színes nyomással, I—II. együttesen Állattérképek az öt világrész összes létező álla- taival I-től VI-ig, felvonatlanul 70.—
- Ugyanaz vászonra húzva és lécekkal ellátva . 120.—
- Gönczy—Urhegyi: Mozgatható írott betűk kis és nagy „és nagy” nyomtatott betűk, kis- 2:40
- Gönczy—Urhegyi: Fali olvasótáblák írott- és nyomta- tott betűk olvasásának tanításához 70—100 cm. méretben 8.—
- Gönczy—Urhegyi: Szépirási falitáblák. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium megbízásából szerkesztette: Kovács A. 3 tábla 63 × 95 cm. méretben, tokban, szegélyezve, lécekkal. 1. nagy- betűk, 2. kisbetűk és számok, 3. belükapcsolási példák I—III. 12.—
- Történelmi falikép. 20 kép, (63 × 95 cm.) többszínű nyomással, a sorozat ára 52.—
- Az O. szágos Fali- és Stefánia-Szövetség által kibocsájt- tott szemléltető képsorozat áll 72 drb. képből 44.—
- Orosz számológép keményfa karikákkal, védőlappal, 1 és fél méter magas 36.—
- Nemzeti zászló 2 méter hosszú, 1 méter széles, rúd- dal, címerrel ellátva, valódi merinói gvapjú . 26.—
- „Mi maradt nekünk“ szemléltető képsorozat áll 21 drb. képből kemény deklire felkasirozva 36.—
- Horthy Miklós kormányzó úr fényképe 48 × 34 cm. nagyságban, berámázva 18.—
- Földrajzi alapfogalmak, szemléltető kép vászonra vonva és lécekkal ellátva 15.—
- Meinhold az öt emberfaj szemléltető képe kemény dekli lemezre felvonva, szegélyezve és akasztó- karikákkal ellátva 7.—
- Meinhold: Összes állatképei szemléltető oktatás cél- jáira, kemény deklilemezre felvonva darabonként 7.—
- Schreiber-féle szemléltető képek, megrendelés szerint dekli lemezre felvonva és akasztókarikákkal el- látva, darabonként 8.—
- Gönczy—Jäger—Hoffmann: A mezeli gazdaságra hasz- nos-, valamint kártékony állatok I—VI. kemény dekli lemezre felvonva és akasztókarikákkal el- látva, darabonként 7.—
- Iskolai tábla egyik oldala kockás, a másik vonalas (120 × 150 cm. nagyságban) 50.—
- Hozzávaló állvány 24.—
- Iskolai felszerelési osztályunk rendel bárhol hirdetett könyvet- zeneművet és iskolai oktatás céljára alkalmas tanszerfelszere- lést stb.

Kívánatra készséggel ad díjmentes árajánlatot a

Debrecen sz. kir. város és a
Tiszántúli Református Egyházkerület

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
papir- és írószerkereskedésében

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.

Telefonszám: 270.

Ne

F

Me

szán
tatt
anya
mia
inká
elha
légi
álló
hog
hány
ség

kiad
keny
gum
hanc
ten
a na
ben
skril
része
kom
lehet
száz
kel l
mint
tört
vona
törv
a he
tésse
emel
felté
péld
szere
több
falus
fizet
gond
öreg
Sanc
tésre